

NOVIČKA

kmetijskih, obrtnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 30. septembra 1854. **List 78.**

Drugič poterjena skušnja z izperanjem bolnega grozdja *).

Precej ko je letos grozdje začelo biti pepelnato (kterega tako bolnega je bilo več od polovice) vzamem maslic rakije (žganja), ravno toliko jesiha in toliko vina, in en bokal vode, zmešam vse skup, in denem v golidico ter izperam grozdje s kartačo z dolgimi šetinami. Pač vesel sem bil viditi, da skoraj vse grozdje, zunaj nekih dveh ali treh bolj žlahnih tert, se je ozdravilo. Da bi ljudje očitno vidili, da prati grozdje veliko koristi, sem pustil grozdje nekterih tert neoprano, katero pa je kmali postalo černo in je potem popolnoma se posušilo. S potroški tedaj dveh bokalov rakije, toliko jesiha in vina in osem bokalov vode in z 12 delavci sem pridobil 15 čebrov vina, zakaj zastopni možje cenijo zdaj 30 čebrov vsega vina, kterega polovica, kakor sem ravno omenil, ga je le izperanje rešilo.

Ako se še kak neveren Tomaž o ti zadevi znajde, ga povabim, naj pride k meni, in ako meni ne verjame, naj pričajo tisti, kateri so to delo opravljali. Samo to še pristavim, da bi predolgo priti ne odlašal, ker zavolj velike suše in silne vročine je grozdje letos zdaj že bolj zrelo in sladko kakor druge leta ob tisti dobi, ko smo ga terkali.

Vreme 20. sept. 1854. Rubesa, fajmošter.

Nasadba hitro rastečega gojzdnega drevja.

2. Breza.

To drevo je sploh tako znano, da nam ni treba popisovati ga natančneje. Navadna bela breza raste pri nas prav hitro, doseže pa popolnost svojo še le v 40 do 60 letih; ona izraste 40 do 50 čevljev visoka, debela pa poldrugi do 3 čevlje v deblu; če je pa zemlja vgodna, zraste še močnejša. Korenina njena je čversta, granata, ne sega globoko v zemljo. Mlada skorja je temnorudeča, belopikasta in gladka; na starejih deblih postane gornja koža svitlobela, nareja več lég in loči se lahko vprek okoli debla.

Kar brezo pred vsim našim domačim drevjem priporoča, je, da ona na nar suhejšem svetu ravno tako dobro raste, kakor po vlažnih močvirnatih légah.

Brezovina je rudečkasta in precej tankožilava, se dá dobro gladiti in je vlečljiva; tudi težka je precej. Mizarji, strugarji in coklarji jo cenijo in išejo močno; v severnih deželah, ker breza terdnejša prihaja kakor v našem podnebju, jo tudi za kolarske dela rabijo. Gorí naglo in svitlo, tedaj je za kurjavo v plavžih in železnicah ugodna, pa tudi za navadno kurjavo je dobra. Narejajo iz brezovine tudi razno gospodarsko orodje, kakoršne so

deržala, grabljišča, toporišča, poljsko orodje, ojesa in ojnice, niške in korita, sploh take priprave, kjer les ima kakošni zvonajni moči protiviti se. Sodarji delajo obroče in druge velike sodarske posode iz nje.

Brezovo listje je zdrava hrana za ovce; v ta namen se proti jeseni odrežejo mlade brezove ogranke, se vé da kjer drevesu ne škodje.

Brezova skorja je tudi porabljava. Ona lahko gorí, je tedaj dobra kot sovój za prižigati. Kjer hrastove skorje manjka, služi brezova strojarit. Iz mlade, posebno gornje skorje delajo vervi; Lapočani spletajo si iz nje čevlje, jerbace in vreče; od znotrajne mehkejše snove te skorje narejajo stanovniki severnih deželá, če jim žita pomanjka, clokruh.

Poznana je prijetna brezovica. To je redivni sok, ki pomladi ko sneg kopní, v brezah posebno obilen se popenja. Dobi se, če se ob tem času, preden mraz popolnoma izpod zemlje zgine, na južni strani debla 2 palca globoka luknja poprek izverta in va-njo cev vtakne, po kateri se sok v podloženo posodo izteka. Na švedskem pripravljajo iz brezovice neki sirup, ki jim v hišnih potrebah namestuje sladkor; tudi neko vinsko pijačo znajo iz nje narediti, ktera je jako prijetna in po deželi sploh v navadi.

Množi se breza po semenu ali pa po mladih rastlicah, kakoršne se po gojzdi nahajajo, ter se presade v drevno sadišče. Po čertem ali petem letu so te že toliko močne in čverste, da jih na odločene kraje presaditi zamoremo; treba pri tem delu je le paziti, da zemlja okoli njih koreninic se dobro zatlači.

Vsim drevorejcom je živo priporočati, da bi se reje brez marljivo lotili: ker namreč breza mraz in vročino jednako dobro preterpi; ker ona ne potrebuje nobene brambe drugih drevés, temoč jo lastna senca varje; kjer njene plitvo tekoče korenine drugemu drevju ne škodjejo in zemlji ne odjemljejo veliko moči; ker breza povsod raste in zemljo poboljša; poslednjič, ker gospodarju ni treba dolgo čakati dohodkov od nje, temoč breza koristi mu kmali po tem, ko je zasajena bila. J. Š.

Gospodarske novíce.

Drevje za telegrafe namesti dozdanjih kolov.

Povedali smo že, da c. k. ministerstvo je poterdilo svet gosp. prof. Hlubeka: naj bi se po izgledu družih deželá (Francoskega, Laškega in deloma tudi Nemškega) zasadile zemlji in obnebu vsacega kraja primerne drevesa, po katerih bi se razpenjal telegrafni drat namesti sedanjih kolov, ki ne terpe dolgo in tedaj velike stroške prizadevajo državi. Ktere drevesa pa bi utegnile po nasvetu gosp. prof. Hlubeka za ta namen naj pripravniši biti? Med hovjem: 1) mecesen (ariš), ker prvih

*) Ker nam je pismice z važno to skušnjo došlo še le v sredo, ga nismo mogli pred natisniti dati. Vred.